

УДК [330.341.1:004]330.342
 JEL: L86; O14; P43
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-108-113>

СУТНІСТЬ І ЗМІСТОВНІ ОЗНАКИ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

©2022 ЯКУШКО І. В.

УДК [330.341.1:004]330.342
 JEL: L86; O14; P43

Якушко І. В. Сутність і змістовні ознаки цифрового розвитку економічних систем

Процеси цифровізації, які ми сьогодні спостерігаємо в усьому світі, кардинальним чином змінюють принципи функціонування окремих суспільних систем і настільки вкорінилися в їхній розвиток, що уявити такі системи без активного використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій складно. Особливу роль цифрові технології відіграють у розвитку господарських систем. Саме завдяки таким технологіям сьогодні у значній кількості галузей і сфер національної економіки відбувається активний розвиток, формуються нові перспективні напрями розвитку підприємств, створюється економічний потенціал до подальшої розбудови господарства країни. Це зумовлює важливість розуміння сутності цифрового розвитку та його особливостей у межах економічних систем. У статті розглянуто теоретичні положення процесу цифрового розвитку економічних систем. Це було реалізовано на основі аналізу наукових концепцій трактування таких категорій, як «цифровізація», «розвиток», «економічний розвиток». У підсумку з'ясовано, що цифровізація – це процес активного використання інформаційно-комунікаційних технологій у функціонуванні систем різної природи, який сприяє їх подальшій трансформації відповідно до нових викликів сучасних суспільних відносин. Економічний розвиток – процес якісних змін у функціонуванні господарських об'єктів, економічних відносин, який є незворотним, пов'язаний із позитивними трансформаціями таких об'єктів. У підсумку встановлено, що цифровий розвиток економічних систем – складний процес якісних трансформацій економічних систем, що виникають і відбуваються завдяки впливу інформаційно-комунікаційних технологій на господарські відносини, які формуються в суспільстві в результаті виробництва, обміну, розподілу та споживання. Обґрунтування змісту цифрового розвитку економічних систем дозволило також виокремити та систематизувати особливості такого розвитку.

Ключові слова: цифровізація, розвиток, цифровий розвиток, економічна система, цифровий розвиток економічної системи.

Рис.: 1. **Бібл.:** 16.

Якушко Інна Валеріївна – кандидат економічних наук, здобувачка, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая (пров. Магнітогорський, 3, Київ, 02660, Україна)

E-mail: yakushko_i@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-7383>

UDC [330.341.1:004]330.342
 JEL: L86; O14; P43

Yakushko I. V. The Essence and Substantive Features of the Digital Development of Economic Systems

The processes of digitalization that we are noting all over the world today radically change the principles of functioning of individual social systems and are so ingrained in their development that it is difficult to imagine such systems without actively using the potential of information and communication technologies. Digital technologies play a special role in the development of economic systems. Thanks to these very technologies today an active development is going on in a significant number of industries and spheres of the national economy, new promising directions for the development of enterprises are being formed, and economic potential is created for the further development of the country's economy. This determines the importance of understanding the essence of digital development and its peculiarities within economic systems. The article considers the theoretical provisions of the process of digital development of economic systems. This was implemented on the basis of an analysis of scientific conceptions for the interpretation of such categories as «digitalization», «development», «economic development». As a result, it was found out that digitalization is a process of active use of information and communication technologies in the functioning of systems of different nature, which contributes to their further transformation in accordance with the new challenges of modern social relations. Economic development is a process of qualitative changes in the functioning of economic objects, economic relations, which is irreversible, associated with positive transformations of such objects. As a result, it is established that the digital development of economic systems is a complex process of qualitative transformations of economic systems that arise and occur due to the influence of information and communication technologies on economic relations that are formed in society as a result of production, exchange, distribution, and consumption. The carried out substantiation of the content of the digital development of economic systems also made allowed to distinguish and systematize the features of such development.

Keywords: digitalization, development, digital development, economic system, digital development of the economic system.

Fig.: 1. **Bibl.:** 16.

Yakushko Inna V. – PhD (Economics), Applicant, Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University (3 Mahnitohorskyi Ln , Kyiv, 02660, Ukraine)

E-mail: yakushko_i@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-7383>

Процеси цифровізації, які ми сьогодні спостерігаємо в усьому світі, дійсно кардинальним чином змінюють принципи функціонування окремих суспільних систем і настільки вкорінилися в їхній розвиток, що представити такі системи без активного використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій доволі складно. Про-

те окреслені процеси за своєю природою є досить складними, багатоаспектними та всеохопними, з при- таманними їм позитивними та негативними наслід- ками впливу на функціонування різних за своєю при- родою систем. Сьогодні більшість науковців конста- тують, що в переважній кількості випадків цифрові технології формують позитивні зміни в розвитку різ-

них об'єктів, нові імпульси до активізації їх функціонування. Однак зрозуміти особливості виникнення таких позитивних змін, їх формування є складним завданням.

Сьогодні цифрові технології відіграють особливу роль у розвитку господарських систем, відносинах між суб'єктами господарювання. Саме завдяки таким технологіям у значній кількості галузей і сфер національної економіки відбувається активний розвиток, формуються нові перспективні напрями розвитку підприємств, створюється економічний потенціал до подальшої розбудови господарства країни. Проте зрозуміти особливості зародження імпульсів розвитку національної економіки, окремих галузей і підприємств – доволі непросте завдання, враховуючи складність функціонування та розвитку економічних систем різних рівнів. Це можна частково здійснити насамперед у теоретичній площині завдяки розгляду сутності категорії «цифровий розвиток» і конкретизації її змістовних ознак, обґрунтування можливих сценаріїв виникнення нових імпульсів до розвитку економічних систем на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Теоретичні положення забезпечення економічного розвитку суспільства, створення умов для розбудови національної економіки розглядаються в роботах значної кількості вітчизняних і закордонних учених. До них, зокрема, належать такі: І. О. Богатирьов, Н. Н. Бурмака, В. М. Геєць, Д. М. Євдокимова, М. О. Кизим, С. В. Мочерний, С. В. Філіпова, В. Є. Хаустова, В. П. Черненко, К. Шапошников, С. М. Шкарлет, В. Г. Шинкаренко та ін.

Питання теоретичного обґрунтування сутності цифровізації, її природи та специфічних ознак виникнення та розвитку в межах економічних систем різних видів досліджувалися такими науковцями: В. Ю. Вовк, М. В. Дубина, А. В. Жаворонок, Г. Т. Карчева, Л. С. Любохинець, К. А. Маркевич, Д. А. Огородня, О. І. Піжук, О. Ф. Сенкевич, С. В. Сидоренко, Г. О. Ткачук та ін.

Попри численні роботи вчених у напрямку дослідження процесів цифровізації, цифрової трансформації економічних систем, включно з національною економікою, сферою бізнесу та функціонування державних інститутів, питання теоретичного обґрунтування сутності категорії «цифровий розвиток» залишаються малодослідженими та необґрунтованими як у теоретичній, так і в методологічній площині.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності цифрового розвитку економічних систем і виокремлення змістовних ознак такого розвитку.

Отже, процеси цифровізації багатоаспектні, їхній вплив на розвиток економічних систем також є різновекторним. Однак у переважній більшості випадків сучасні інформаційно-цифрові технології спроможні формувати нові імпульси до розбудови таких систем, їх цифрової трансформації. Це можливо досягти лише

при забезпеченні цифрового розвитку зазначених систем. Проте в чому полягає сутність такого розвитку, як він відбувається в межах економічних систем, яким притаманний також і власний, внутрішньо визначений розвиток? У сучасних умовах економічні системи зазвичай розвиваються не лише за рахунок використання цифрових технологій, але, передусім, завдяки наявним сприятливим умовам для власного функціонування, зміни попиту та пропозиції на ринках продукції, сировини, капіталів, наявності розвинутої системи дієвих інституцій у країні тощо. Тобто на розвиток економічних систем впливає значна кількість чинників різної природи. Саме це ускладнює розуміння змісту цифрового розвитку економічних систем у сучасному світі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій. Відповідно, зрозуміти й описати природу такого розвитку можна через детальний розгляд таких дефініцій, як «розвиток», «економічний розвиток», «цифровізація». Проведемо детальний аналіз сутності цих дефініцій.

Розпочнемо наше дослідження з конкретизації сутності цифровізації як об'єктивного, сучасного, нового тренду в розвитку економічних систем різних рівнів. Наведемо декілька підходів до розгляду змісту цього процесу:

- ✦ цифровізація – «одна з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, яка формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління, розширює доступ до охорони здоров'я, освіти та банківської справи, підвищує якість та охоплення державних послуг, розширює спосіб співпраці людей, а також дає змогу скористатися більшим розмаїттям товарів за нижчими цінами» [5];
- ✦ цифровізація – «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливає інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [13];
- ✦ цифровізація – «розробка, впровадження та розповсюдження новітніх цифрових технологій у всіх сферах буття сучасної людини в умовах глобалізації» [15, с. 34];

Отже, *цифровізація* – це процес активного використання інформаційно-комунікаційних технологій у функціонуванні систем різної природи, який сприяє їх подальшій трансформації відповідно до нових викликів сучасних суспільних відносин.

Тепер деталізуємо сутність категорії «розвиток». Зазначимо, що ця категорія є за своєю природою складною, використовується в усіх без винятку напрямках науки та розглядається з різних поглядів. Наприклад, Погорелов Ю. С. визначає розвиток як «загальнонаукову категорію з трьох сторін: як за-

кон (перехід від одного буття до іншого); як принцип (іманентна риса буття); як явище (протилежність буття, яке знаходиться в незмінному стані)» [7]. У межах статті не ставиться завдання детально проаналізувати сутність цієї дефініції. Наведемо лише декілька концепцій щодо змісту зазначеної категорії, а саме:

- 1) розвиток – «процес, у результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого. Розвиток – це специфічний процес зміни, результатом якого є виникнення якісно нового, поступальний процес сходження від нижчого до вищого, від простого до складного» [8];
- 2) розвиток – це «сукупність змін різної економічної природи, цілеспрямованості, інтенсивності, які об'єктивно перебігають у соціально-економічній системі під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, а також ведуть до переходу та фіксації підприємства в різних організаційно-економічних станах» [2, с. 80];
- 3) розвиток – це «процес, який ґрунтується на результатах науково-технічного досягнення, що сприяє розвитку виробничих сил і задоволенню потреб суспільства в товарах високої якості» [1, с. 37];
- 4) розвиток – це «зміни пов'язані з перетворенням внутрішньої будови об'єкта, у структурі, що являють собою сукупність взаємопов'язаних елементів, зв'язків і залежностей. Таким чином, у матеріальному та духовному світі, де все перебуває в постійному русі та змінюється, про розвиток можна говорити тільки стосовно об'єктів з простою або складною системною будовою» [9];
- 5) розвиток – «системна складова, яка розглядається як певні зв'язки сукупності інших складових системи. З іншого боку, розвиток – це властивість системних об'єктів, що визначає пристосування цієї системи до умов зовнішнього та внутрішнього середовища з метою забезпечення подальшого функціонування системи» [10];
- 6) розвиток – це процес, який створює зростання, прогрес, позитивні зміни або додавання фізичних, економічних, екологічних, соціальних і демографічних компонентів [16].

Таким чином, аналізуючи наведені концепції дослідження сутності категорії «розвиток», можна стверджувати, що здебільшого науковці пов'язують розвиток з *якісними змінами у функціонуванні певного об'єкта, який розглядається*. При цьому більшість учених конкретизують сутність цієї дефініції через використання категоріального апарату системного підходу як окремого напрямку дослідження, оперуючи такими поняттями, як система, властивість, принцип.

Цілоком зрозуміло, що процес розвитку є об'єктивним для всіх без винятку об'єктів, які нас оточують. Розвиток пов'язаний із поступовими або радикально швидкими змінами у функціонуванні таких об'єктів, які дозволяють отримати якісні, позитивні зміни самого об'єкта, його компонентів, функцій, властивостей і зовнішнього середовища. Питання розвитку зазначених об'єктів є складними, оскільки його забезпечення зумовлено низкою чинників та дій, спектр і види яких залежать від їхньої природи.

Отже, враховуючи отримані результати розгляду сутності дефініції «розвиток», проведемо дослідження змісту дефініції «економічний розвиток». Цілоком логічно стверджувати, що економічний розвиток – це загалом розвиток економічних систем різних типів або розвиток, який притаманний господарським відносинам, що відбуваються в межах суспільства. Проте для господарських систем розвиток набуває власного змісту та особливостей.

Враховуючи просторовий характер економічних систем, які не є матеріальними за своєю природою, а відображають сукупність значної кількості господарських відносин, питання їхнього розвитку також є складними та зумовленими тим середовищем, у якому окреслені відносини формуються, функціонують і змінюються. Складність пізнання особливостей економічного розвитку також визначається й існуванням певної кількості різних, досить несхожих за своєю природою, господарських систем. У науковій літературі сьогодні трапляються різні концепції розгляду сутності дефініції «економічний розвиток». Наведемо декілька таких концепцій:

- 1) розвиток соціально-економічної системи має універсальний зміст і може бути використаний для різних типів систем – від окремих підрозділів підприємства до галузей економіки: це незворотні, закономірні, спрямовані на розв'язання суперечностей між системою та зовнішнім середовищем або всередині системи кількісні, структурні та якісні зміни відповідно до встановленої мети, які приводять до досягнення якісно нового стану (властивості) системи та отримання соціально-економічного ефекту [12, с. 84];
- 2) економічний розвиток – незворотні, закономірні зміни технологічного способу виробництва (спосіб виробництва, що базується на техніко-економічному поєднанні речових і особистісних факторів виробництва, комплексні техніко-технологічні відносини між речовими елементами продуктивних сил у системі техніко-економічних відносин) [6, с. 263];
- 3) економічний розвиток – динамічний багатоваріантний циклічний процес, який має спіралеподібну форму та виявляється через кількісні та якісні зрушення у структурі системи

при збереженні її цілісності та стійкість якого забезпечується лише за умов його керуваності з боку над системи [4, с. 8].

Таким чином, враховуючи наведені підходи до розгляду категорії «економічний розвиток», можна констатувати, що *такий тип розвитку безпосередньо пов'язаний із позитивними змінами у функціонуванні економічних систем різних типів, економічних суб'єктів*. Загалом для таких систем питання розвитку є одними з найбільш складних, оскільки забезпечити позитивні зміни в межах господарських об'єктів є досить непростою завданням, незважаючи на масштаби та природу таких об'єктів. Економічні системи є відкритими та структурно складними системами, що зумовлює їх залежність від низки чинників як внутрішньої, так і зовнішньої зміни, які також мають здатність змінюватися, виникати та зникати у процесі розвитку таких систем. Проте, з іншого боку, розвиток економічних систем є об'єктивно необхідним для забезпечення поступального розвитку суспільства й усього людства, а тому такому розвитку приділяється значна увага як науковцями, так і органами державної влади й усіма без винятку господарськими суб'єктами.

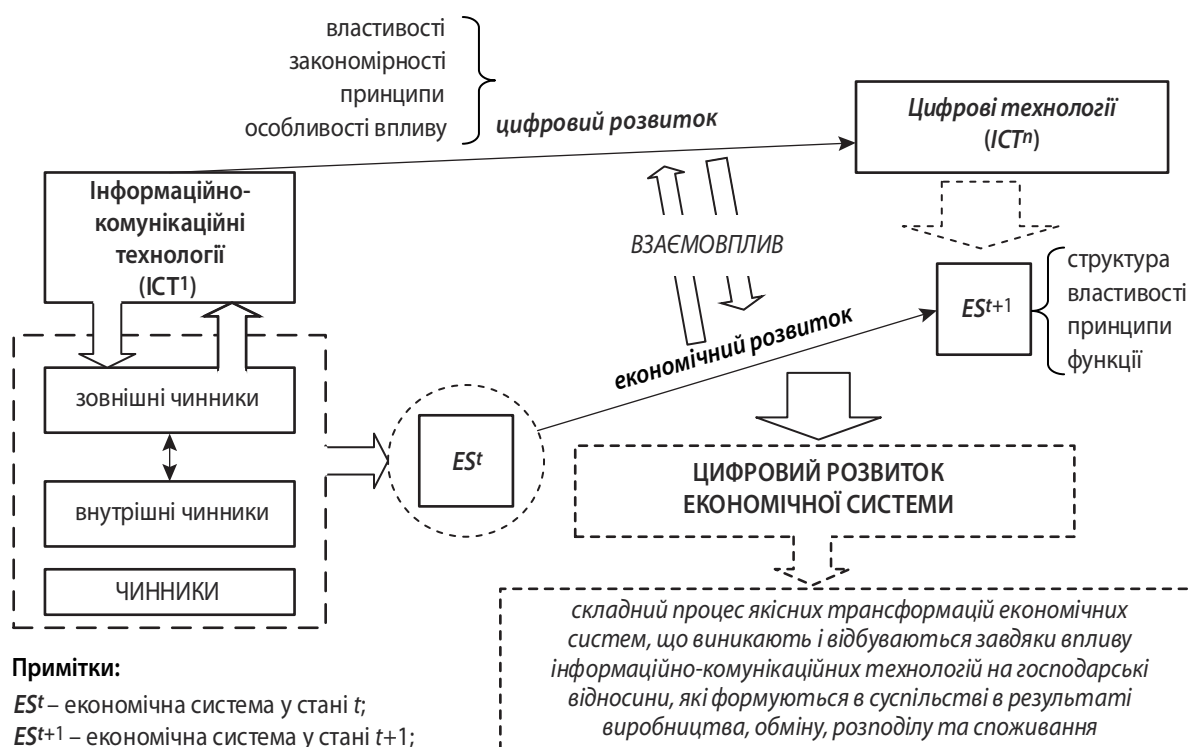
Розглянувши особливості економічного розвитку, обґрунтуємо сутність цифрового розвитку та його роль у забезпеченні функціонування економічних систем. З онтологічного погляду розвиток економічних систем має тривалу історію і за своєю природою є складним еволюційним процесом.

Для такого розвитку вплив цифрових технологій є одним із багатьох чинників, які сьогодні виникли та впливають на економічні системи. Проте в сучасних реаліях роль таких технологій зростає, а отже, і розвиток економічних систем дедалі більшою мірою визначається цифровим розвитком суспільства.

Загалом цифровий розвиток економічних систем можна визначити як складний процес якісних трансформацій економічних систем, що виникають і відбуваються завдяки впливу інформаційно-комунікаційних технологій на господарські відносини, які формуються в суспільстві в результаті виробництва, обміну, розподілу та споживання. На рис. 1 наведено концептуальну модель процесу цифрового розвитку економічних систем.

Аналізуючи дані рис. 1, можна виокремити основні особливості цифрового розвитку економічних систем, а саме:

- ✦ розвиток зумовлений інформаційно-комунікаційними технологіями, які також змінюються, удосконалюються;
- ✦ цифровий розвиток економічних систем також зумовлений їхнім загальним розвитком, наявністю доступних фінансових ресурсів для розробки нових цифрових технологій;
- ✦ у сучасних реаліях поступово спостерігається зближення економічного та цифрового розвитку, що пояснюється швидшими темпами розробки нових інформаційно-комунікацій-

Примітки:

ESᵗ – економічна система у стані t;
 ESᵗ⁺¹ – економічна система у стані t+1;

Рис. 1. Концептуальна модель процесу цифрового розвитку економічних систем

Джерело: складено з урахуванням [3; 11].

них технологій і їх впровадженням, використанням;

- ✦ цифрові технології вже відіграють ключову роль у конкурентоспроможності економічних систем;
- ✦ цифровому розвитку економічних систем притаманні власні функції, властивості, принципи, і такий розвиток не є за своєю природою ідентичним цифровому розвитку.

ВИСНОВКИ

Отже, у статті розглянуто теоретичні положення процесу цифрового розвитку економічних систем. Це було реалізовано на основі аналізу наукових концепцій трактування таких категорій, як «цифровізація», «розвиток», «економічний розвиток». У підсумку з'ясовано, що економічний розвиток є невіддільною складовою функціонування господарських систем, результатом поступального процесу розбудови цивілізації. При цьому констатується, що цифровий розвиток пов'язаний із активним функціонуванням інформаційно-комунікаційних технологій і зростаючим їх впливом на економічні системи різних типів та рівнів. Під час дослідження встановлено, що в сучасних умовах господарювання роль процесів цифровізації є вагомим, і вони почали відігравати ключову роль у розбудові таких систем, формувати нові імпульси до їх подальшого розвитку. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Афанасьев Н. В., Рогожин В. Д., Рудыка В. И. Управление развитием предприятия: монография. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2003. 184 с.
2. Богатирьев І. О. Ефективність розвитку підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2003. Вип. 7–8. С. 73–79.
3. Дубина М. В., Козляниченко О. М. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3. С. 21–32. DOI: 10.25140/2411-5215-2019-3(19)-21-32.
4. Євдокимова Д. М. Державне регулювання економічного розвитку: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01. Київ, 2002. 20 с.
5. Маркевич К. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>
6. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження: монографія. Львів: Світ, 2001. 416 с.
7. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2012. Вип. 27. Т. 1. С. 30–34. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2012_27_1/Zb27_1_04.pdf
8. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/rozvytok/>
9. Философская энциклопедия: в 5 т. / глав. ред. Ф. В. Константинов. М.: Советская энциклопедия, 1960–1970. URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/1013
10. Черненко В. П. Економічний розвиток підприємства: сутність та види. *Формування ринкової економіки*. 2010. № 23. С. 116–126. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14713719.pdf>
11. Шапошников К. С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29. Ч. 1. С. 34–36. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/29_2_2018/9.pdf
12. Шинкаренко В. Г., Бурмака М. М. Дослідження сутності поняття «розвиток соціально-економічної системи». *Економіка транспортного комплексу*. 2013. Вип. 21. С. 73–86. URL: https://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/bitstream/123456789/574/1/EKT_07_21.pdf
13. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
14. Марченко В. Б. Поняття та правове забезпечення цифрової трансформації в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 279–282. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/66>
15. Сидоренко С. В. Цифрова трансформація суспільства в умовах четвертої промислової революції. *Multiversum. Philosophical almanac*. 2021. Vol. 1. Iss. 1. P. 31–43. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2021.1.1.03>
16. What is Development? // SID. 17.02.2021. URL: <https://sid-israel.org/en/what-is-development>

REFERENCES

- Afanasev, N. V., Rogozhin, V. D., and Rudyka, V. I. *Upravleniye razvitiyem predpriyatiya* [Enterprise Development Management]. Kharkiv: ID «INZhEK», 2003.
- Bohatyryov, I. O. "Efektyvnist rozvytku pidpriemstva" [Efficiency of Enterprise Development]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 7-8 (2003): 73-79.
- Chernenkyi, V. P. "Ekonomicnyi rozvytok pidpriemstva: sutnist ta vydy" [Economic Development of the Enterprise: Essence and Types]. *Formuvannia rynkovoї ekonomiky*, no. 123 (2010): 116-126. <https://core.ac.uk/download/pdf/14713719.pdf>
- Dubyna, M. V., and Kozlianchenko, O. M. "Kontseptualni aspekty doslidzhennia sutnosti didzhitalizatsii ta yii roli v rozvytku suchasnoho suspilstva" [Conceptual Aspects of Research of the Nature of Dighitalization and Its Role in the Modern Society Development]. *Problemy i perspektvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 3 (2019): 21-32. DOI: 10.25140/2411-5215-2019-3(19)-21-32
- "Filosofskaya entsiklopediya" [Philosophical Encyclopedia]. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1960-1970. http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/1013
- [Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
- Marchenko, V. B. "Poniattia ta pravove zabezpechennia tsyfrovoy transformatsii v Ukraini" [A Concept and

Legal Providing of Digital Transformation in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 6 (2019): 279-282.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/66>
Markevych, K. "Tsyfrovizatsiia: perevahy ta shliakhy podolannia vyklykiv" [Digitization: Benefits and Ways to Overcome Challenges]. <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>
Mochernyi, S. V. *Metodolohiia ekonomichnoho doslidzhenia* [Methodology of Economic Research]. Lviv: Svit, 2001.
Pohorielov, Yu. S. "Kategoriia rozvytku ta yii ekspleinarnyi bazys" [Category of Development and Its Explanatory Basis]. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*, iss. 27, part 1 (2012): 30-34. http://tpe.econom.univ.kiev.ua/data/2012_27_1/Zb27_1_04.pdf
"Slovnyk ukrainskoi movy" [Dictionary of the Ukrainian Language]. <http://sum.in.ua/s/rozvytok/>
Shaposhnykov, K. S. "Vplyv instytutsiinoho seredovyscha na innovatsiyni rozvytok ekonomiky rehionu" [The Influence of the Institutional Environment for the Innova-

tive Development of the Regional Economy]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, iss. 29, part 1 (2018): 34-36. http://bses.in.ua/journals/2018/29_2_2018/9.pdf
Shynkarenko, V. H., and Burmaka, M. M. "Doslidzhennia sutnosti poniattia «rozvytok sotsialno-ekonomichnoi systemy»" [Study of the Essence of the Concept of "Development of the Socio-economic System"]. *Ekonomika transportnoho kompleksu*, iss. 21 (2013): 73-86. https://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/bitstream/123456789/574/1/EKT_07_21.pdf
Sydorenko, S. V. "Tsyfrova transformatsiia suspilstva v umovakh chetvertoi promyslovoi revoliutsii" [Digital Transformation of Society in the Conditions of the Fourth Industrial Revolution]. *Multiversum. Philosophical Almanac*, vol. 1, no. 1 (2021): 31-43.
DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2021.1.1.03>
"What is Development?" SID. February 17, 2021. <https://sid-israel.org/en/what-is-development>
Yevdokymova, D. M. "Derzhavne rehuliuвання ekonomichnoho rozvytku" [State Regulation of Economic Development]: *avtoref. dys... kand. ekon. nauk* : 08.01.01, 2002.

УДК 338.1:330.3

JEL: A10; E69; L86; O40

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-113-120>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК КАТАЛІЗАТОР ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

©2022 УШАКОВА Н. Г., АНДРОСОВА Т. В.

УДК 338.1:330.3

JEL: A10; E69; L86; O40

Ушакова Н. Г., Андросова Т. В. Цифровізація як каталізатор подолання негативних наслідків пандемії та воєнного стану

Метою статті є дослідження особливостей прояву цифрової економіки в період пандемії COVID-19 і воєнного стану та виявлення впливу цифровізації на перспективи розвитку українського бізнесу. Цифрова економіка, функціонування якої базується на створенні, поширенні та використанні цифрових технологій і пов'язаних з ними продуктів і послуг, постійно еволюціонує відповідно до нових викликів економічного розвитку, що відбивається в розширенні її архітектури. Протягом останніх років активізується трансформація моделей економічної діяльності, викликана застосуванням «наскрізних» цифрових технологій (штучного інтелекту, робототехніки, Інтернету речей, технологій бездротового зв'язку тощо), що перетворило цифровізацію на найважливіший фактор економічного зростання. Цифрові технології застосовувалися в різних сферах економічної діяльності ще до початку пандемії COVID-19, але остання значно активізувала цифрові трансформації бізнес-процесів. Використання онлайн-застосунків, надання онлайн-послуг, створення гібридних бізнес-моделей, що комбінують у собі офлайн- та онлайн-сервісів, дозволило багатьом економічним суб'єктам перейти на віддалений формат роботи, зменшивши втрати від соціального дистанціювання та інших заходів профілактики, а деяким компаніям вдалося навіть підвищити ефективність своєї діяльності. Підвищення ефективності управлінської та виробничої діяльності на основі цифрових рішень перетворило цифровізацію із антикризового інструменту на джерело прибутковості компаній у довгостроковій перспективі. Певна схожість викликів, спричинених коронакризою та руйнацією вітчизняної економіки внаслідок російської агресії, спричинили необхідність активізації застосування цифрових технологій бізнесом і державою. Низка заходів, упроваджених у період дії воєнного стану Міністерством цифрової трансформації України спільно із іншими органами виконавчої влади, створює цифрові передумови підвищення стійкості української економіки зараз та в період її повоєнного розвитку.

Ключові слова: цифровізація, цифрова економіка, «наскрізні» цифрові технології, пандемія COVID-19, воєнний стан.

Рис.: 2. **Бібл.:** 24.

Ушакова Наталія Григорівна – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки та бізнесу, Державний біотехнологічний університет (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)

E-mail: ushakova.natalia@icloud.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6442-4828>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/was/author/record/663131>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210810004>

Андросова Тетяна Василівна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та бізнесу, Державний біотехнологічний університет (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)

E-mail: androsova56@icloud.com